

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
Postbus 778
2300 AT Leiden

Leiden, 20 november 2024

Betreft: Internetconsultatie Wet verbetering toegang arbeidsmarkt nieuwkomers

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Via deze weg geeft het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) graag een reactie op de internetconsultatie over Wetsvoorstel verbetering toegang arbeidsmarkt nieuwkomers.

Verbetering toegang tot de arbeidsmarkt is een positieve ontwikkeling

Vanuit het NJCM onderschrijven we de doelstelling van het wetsvoorstel om de toegang tot de arbeidsmarkt voor asielzoekers te verbeteren, evenals het verminderen van de regeldruk door het introduceren van een meldplicht in plaats van de huidige vergunning. Dit zal een positieve impact hebben op de integratie van asielzoekers, het mentale welzijn van de betrokkenen en sluit bovendien aan op de sociale grondrechten van asielzoekers. Het NJCM wijst in deze consultatiebijdrage op enkele aandachtspunten die in de memorie van toelichting nog onderbelicht blijven.

Aandacht voor de kwetsbare positie van de betrokken asielzoeker

In de memorie van toelichting gaat nog weinig aandacht uit naar de bescherming van de kwetsbare positie waar een asielzoeker zich in bevindt. De wetgever dient in het wetgevingsproces echter wel rekening te houden met de gevolgen voor de betrokkenen. Zo vraagt het NJCM zich af hoe de rechten uit bijvoorbeeld artikel 7 van het Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en artikel 3 van het Europees Sociaal Handvest worden gewaarborgd (het recht van eenieder op billijke en gunstige arbeidsvoorwaarden). Nadere uitleg in de toelichting kan al bijdragen aan het bieden van rechtsbescherming in de uitvoering en mogelijke rechtszaken.

De memorie van toelichting wijst zelf al op de extra werklast voor de Arbeidsinspectie als gevolg van het wetsvoorstel maar gaat daar nu nog te snel aan voorbij. Het argument dat arbeidsomstandigheden en uitbuiting geen onderwerpen zijn van dit wetsvoorstel is te kort door de bocht. Wanneer toegang tot de arbeidsmarkt wordt versoepeld, moeten ook de omstandigheden en sociale grondrechten op die arbeidsmarkt gewaarborgd zijn, te meer nu het vergunningstelsel wordt vervangen met een meldplicht en het toezicht daarmee verminderd wordt.

Het standpunt dat de werklast van de Arbeidsinspectie lager zal worden omdat het aantal arbeidsmigranten met dit wetsvoorstel zal afnemen, is niet goed onderbouwd. Het argument dat het risico op uitbuiting en de druk op de inspectie lager zal zijn omdat van asielzoekers te allen tijde bekend is waar ze verblijven, lijkt bovendien niet te hebben meegewogen dat asielzoekers in Nederland veel tussen opvangplekken verhuizen.

Recent bleek nog dat huisartsen zicht verloren op zwangere asielzoekers omdat ze zo vaak moesten verhuizen. Daarnaast bleek dat arbeidsmigranten onder toezicht van de overheid op asielschepen worden uitgebuit.

Het NJCM vraagt u in het wetsvoorstel toe te lichten hoe wordt voorkomen dat deze toch al kwetsbare groep geen slachtoffer wordt van uitbuiting op de arbeidsmarkt, mede gelet op de reeds bestaande capaciteitsproblemen bij de Arbeidsinspectie.

Het NJCM vraagt daarnaast aandacht voor het feit dat asielzoekers regelmatig binnen Nederland moeten verhuizen. Hoe wordt voorkomen dat het positieve effect van het wetsvoorstel op de mentale gezondheid en sociale rechten van hen teniet wordt gedaan doordat zij telkens een nieuwe baan moeten zoeken? Ook ten opzichte van de belangen van werkgevers speelt dit punt mee omdat het minder aantrekkelijk is om te investeren in iemand die elk moment kan verhuizen.

Rechtsbescherming bij het onderscheid op nationaliteit

Voor het maken van een onderscheid tussen kansarm en kansrijk wordt verwezen naar de nieuwe Asielprocedureverordening. In de toelichting wordt nu onvoldoende aandacht besteed aan de wijze waarop dit onderscheid op basis van nationaliteit in de praktijk plaatsvindt. Wanneer krijgt de asielzoeker te horen in welke categorie deze valt en dus kan werken? Valt dit samen met de keuze van de IND om de versnelde procedure toe te passen? En als het besluit om de versnelde procedure toe te passen, langer dan één maand na de aanvraag wordt gedaan, hoe wordt het recht van de asielzoeker dan gewaarborgd om na één maand te gaan werken?

Duidelijkheid over de procedure en de besluitvorming is van belang om te waarborgen dat de asielzoeker zijn recht kan halen wanneer fouten worden gemaakt in de uitvoering.

Ten slotte zou het NJCM een duidelijker onderbouwde rechtvaardiging zien bij het onderscheid op basis van nationaliteit. Het onderscheid wordt nu onderbouwd met dat het niet uit te sluiten valt dat personen afkomstig uit veilige landen een asielaanvraag doen en de procedure vertragen met als doel om zo lang mogelijk te kunnen werken. Echter het recht om te werken kan niet gebruikt worden om de procedure te vertragen omdat dit recht vervalt als de aanvraag definitief is afgewezen. Het recht op arbeid voor asielzoekers is dus een voorwaardelijk recht.

Het NJCM adviseert dan ook om dit onderscheid op basis van nationaliteit nog eens onder de loep te nemen en te onderzoeken of dit onderscheid daadwerkelijk noodzakelijk is.

Tot slot

Het NJCM hoopt dat u onze aandachtspunten en adviezen meeneemt in de verdere uitwerking van het Wetsvoorstel verbetering toegang arbeidsmarkt nieuwkomers en is graag bereid nadere toelichting te geven op de brief.

Hoogachtend,

Kavita Hira
Voorzitter NJCM